

A young boy with short brown hair, wearing a dark blue sweater and a black backpack, is smiling and looking back over his shoulder. He is in a school hallway with bookshelves and other students in the background.

En skola fri från
mobbing och
kränkningar

Barn- och elevombudet

Elever har rätt till en trygg skola

Det är nolltolerans mot kränkningar i förskolan och skolan. Du som jobbar i skolan har ett ansvar att se till att alla barn och elever har en skolmiljö fri från diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Om du som jobbar i skolan får veta att ett barn eller en elev har känt sig utsatt för en kränkning måste du anmäla det till rektorn. Rektorn måste sen anmäla uppgiften vidare till skolans huvudman, det vill säga den som äger verksamheten. Alla former av mobbning som har koppling till skolan måste anmälas och utredas. Det spelar ingen roll om det skett i korridoren, på skolgården eller på internet. Det är alltid skolans ansvar att reda ut vad som hänt och vidta åtgärder som leder till att kränkningarna slutar.

*”Jag gick hem och
åt lunch eftersom
jag annars var
tvungen att sitta
själv i matsalen.”*

Så säger lagen

Det finns två lagar som ska skydda barn och elever från kränkningar, diskriminering och trakasserier i skolan – skollagen och diskrimineringslagen.

Kränkande behandling är beteenden som kränker en annan människas värde, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund. Till exempel kan det handla om att en elev får elaka kommentarer för att eleven är överviktig eller har ”fel” kläder. Det kan även handla om till exempel knuffar, slag och utfrysning. Barn-och elevombudet har tillsyn över reglerna i skollagen om kränkande behandling.

Diskriminering och trakasserier är beteenden som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Diskrimineringsombudsmannen, DO, övervakar att reglerna om diskriminering följs. Du kan läsa mer om DO:s arbete och diskrimineringsgrunderna på www.do.se.

”Jag vågade inte duscha efter gymnastiken, för att de sa att de skulle filma mig, och lägga ut filmen på YouTube.”

Skolans skyldigheter

Alla skolor runt om i landet ska arbeta förebyggande för att förhindra att kränkningar inträffar. Du som arbetar på en skola har också en skyldighet att agera om du får veta att ett barn eller en elev har känt sig utsatt för kränkande behandling. Men det är huvudmannen som har det juridiska ansvaret för att skolorna följer lagen.

Enligt skollagen ska alla skolor:

- ✓ bedriva ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever
- ✓ sätta in åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling
- ✓ varje år upprätta en plan mot kränkande behandling
- ✓ involvera barn och elever i det förebyggande arbetet, bland annat i arbetet med att kartlägga tryggheten på skolan och med att ta fram planen
- ✓ leva upp till handlingsplikten

Handlingsplikten innebär att:

- ✓ du som personal ska **anmäla** till rektorn om du får veta att en elev har känt sig kränkt. Rektorn ska i sin tur anmäla uppgifterna vidare till huvudmannen. Skyldigheten gäller inte bara vid upprepade kränkningar, utan även vid enstaka händelser.
- ✓ uppgifterna som anmälts ska **utredas**. En utredning ska inledas så snart någon som arbetar på skolan får veta att en elev har känt sig kränkt.
- ✓ med utredningen som utgångspunkt ska **åtgärder** vidtas som får eventuella konstaterade kränkningar att varaktigt upphöra.

Absolut förbud för vuxna att kränka elever

Enligt skollagen finns det ett absolut förbud för alla som arbetar inom skolan att kränka ett barn eller en elev. Det kan till exempel handla om att ge nedsättande kommentarer, hota eller använda fysiskt våld mot ett barn eller en elev.

Som lärare har du samtidigt en skyldighet att skapa en trygg miljö och studiero för barn och elever. Det kan ibland innebära att du måste använda dig av disciplinära åtgärder, till exempel tillrättvisa en elev eller visa ut en elev från resten av en lektion. Även om det kan upplevas kränkande, behöver det inte vara det i lagens mening. Det är viktigt att åtgärden står i proportion till elevens agerande.

När en skola inte följer lagen

En elev eller förälder som tycker att skolan inte följer lagen kan anmäla det till Barn- och elevombudet. Efter att ha granskat skolan kan BEO rikta kritik eller kräva skadestånd för en elevs räkning.

BEO kan rikta kritik mot huvudmannen om skolan inte har gjort tillräckligt. Skolan måste då agera och se till att kränkningarna upphör.

Skadeståndet ska dels vara en kompensation för den utsatta eleven, dels sätta press på skolorna att arbeta förebyggande.

Huvudmannen kan till exempel bli skadeståndsskyldig gentemot en elev om:

- Skolan fått reda på att en elev upplever sig kränkt, men skolan inte har utrett händelsen och gjort det som krävs för att stoppa kränkningarna.
- En elev har blivit kränkt av personal på skolan.

5 steg för en skola fri från kränkningar

1. Huvudmännen har huvudansvaret

Huvudmännen måste ta det yttersta ansvaret för att ingen elev blir kränkt i skolan.

2. Gemensamt och systematiskt förebyggande arbete

Skolan måste jobba förebyggande på både kort och lång sikt. I det arbetet ska både elever, elevhälsan och skolpersonal vara med.

3. Låt lärarna vara ledare i klassrummet

Det är huvudmännen som ska se till att lärarna har tid och kompetens för att vara goda ledare i klassrummet.

4. Bygg bort riskområden med hjälp av eleverna

Se över hur den fysiska miljön kan öka tryggheten. Fråga eleverna var i skolan de inte trivs och "bygg bort" otrygga områden.

5. Se till att eleverna vet vilka de kan vända sig till

Var tydliga mot eleverna med vilka de kan vända sig till och se till att personalen på skolan lyssnar och tar eleverna på allvar.

Barn- och elevombudet

Barn- och elevombudet (BEO) arbetar för att stärka barns och elevers rättigheter i skolan. BEO ser till att skolor och förskolor följer den del av skollagen som handlar om kränkande behandling. Bland annat utreder vi anmälningar om kränkande behandling. I vissa fall kan vi kräva skadestånd för ett barns eller en elevs räkning.

BEO arbetar för att motverka kränkningar, trakasserier och mobbning av barn och elever på skolor i hela landet.

BEO är en del av Skolinspektionen.

Kontakt

Telefon: 08-586 080 00

E-post: beo@skolinspektionen.se

Beo.skolinspektionen.se